

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Славия Бърлиева

по конкурса за заемане на академична длъжност ‘доцент’

в професионално направление 2.2. История,

обявен от Кирило-Методиевския научен център при БАН

(ДВ, бр. 63 от 18.08.2015 г.)

с кандидат гл. ас. д-р Камен Атанасов Станев

Д-р Камен Станев е сътрудник на Кирило-Методиевския научен център при БАН, където беше назначен през 2012 г. след конкурс за гл. асистент за едногодишен срок, а след представянето на един монографичен анализ на изворите и вторичната литература относно местоположението на Методиевия диоцез – на постоянен трудов договор. От работата върху този анализ са и моите непосредствени впечатления за изследователските възможности на д-р Станев.

В настоящия конкурс той участва с научна продукция, която включва 40 статии, от които 16 в съавторство (за тях има разделителни протоколи за приноса на всеки един от авторите) и една монография, представена за оценка като хабилитационен труд. Изследователската парадигма на кандидата е разположена в широките хронологически граници от Късната античност до Късното средновековие– от VI до XIV в.- и има като основни резултати публикации на археологически находки, както и на статии и студии върху политическата история, историческата география и демография на българските земи в посочения период. Няколко от публикациите в съавторство, както и 5 самостоятелни статии са първични публикации на археологически обекти в Пловдив или представят най-значимите средновековни материали и структури от тези обекти.

Научните приноси в тези публикации, чието формулиране се изисква от процедурата, не са ясно дефинирани в Анотацията по чл. 65. от ПРАСПУ в документацията за конкурса, макар в тях да има достатъчно такива. Там са представени предимно (макар добре синтезирани и с точни библиографски описания) резюмета на материалите, подредени по хронологичен ред и в конспективен вид са описани тематичните характеристики на изследователската

работа на Камен Станев. В предоставените материали не е посочено дали ученият представя монографията си като хабилитационен труд или тя е част от останалия набор публикации, предназначени да бъдат включени като научна продукция, равностойна и заместваща подобен труд. В настоящото становище монографията *Тракия през ранното средновековие*, Велико Търново: Фабер, 2012, 207 с. (ISBN: 978-954-400-730-0) се оценява като *хабилитационен труд*, подкрепен от допълнителни публикации, свързани с темата и написани след защитата на образователната и научна степен "доктор".

В монографията се изследва Горнотракийската низина с периферните ѝ области в периода VI – X в. и се разглеждат причините, довели до промените в етнодемографската и политическата картина на региона през споменатия период. Книгата съдържа 7 глави с общ обем 207 страници, включително и 4 авторски карти, изградени върху сведенията на писмените исторически извори, обогатени с нови данни от археологическите проучвания.

Направения прецизен анализ на данните е сегментиран в няколко хронологично обосновани откъса и започва с периода на преход от Късната античност към Ранното средновековие – период, през който областта променя своите етнодемографски характеристики в резултат от функционирането си като част от Римската империя, от варварските нашествия, пандемии и др. фактори. Използвайки познатите исторически извори в паралел с данните на еволюционната антропология, получени от разкопките на късноантични некрополи, както и археологически артефакти, епиграфски материали и ономастични данни, авторът убедително представя претопяването на местното тракийското население е етно-демографски и културен аспект.

В изясняването на въпроса за последиците от аваро-славянските нашествия на юг от Стара планина се състои един от *приносите* на хабилитационния труд. При липсата на писмени свидетелства за периода началото на VII и средата на VIII в., Камен Станев привлича археологически материал от огромен брой разкопки на византийски крепости във вътрешността на Тракия и убедително доказва, че съдбата на късноантичната селища там не се отличава от тези на север. Това заключение се отнася не само до малките крепости, но и до късноантичните градове, също превзети и разрушени от славяно-аварските нашествия, не по-късно от първата четвърт на VII в.

Внимателното следване на историческата логика, анализът на археологическия материал и на писмените свидетелства дават основание на изследователя да отхвърли широко разпространената теза, че през 705 г. областта

Загоре била отстъпена на българите и уточнява трасето на българо-византийската граница според договора от 716 г., идентифицирайки българо – византийската граница с трасето Анхиало-Кабиле-Берое-Карасура.

Камен Станев се стреми да ревизира и друго традиционно твърдение за населението на Тракия през VII-VIII в. , а именно тезата за големи маси славяни, заселени там. Той не намира основание да се приема тази теза. Внимателният прочит на изворите, хронологията на топонимите и археологическите данни показват според него, че за разлика от земите северно от Стара планина, в Тракия славяните са били малобройни и неравномерно заселени.

По отношение на кампаниите за възстановяване на византийския контрол над Тракия, авторът отново се основава на критичен преглед на археологически данни и на изворите, свидетелстващи не само за мащабни колонизационни акции в Тракия от византийска страна, но и за ответната политика на българите – те сменят стратегията относно земите на юг от Стара планина и преминават към териториална експанзия и радикална промяна на етническия състав на региона. В тази връзка Станев идентифицира със северите споменаваните в изворите славяни, преселени през 812 г. от старите български земи в новопридобитите територии – като част от последователното завземане на Тракия от страна на българите в етно-демографско и политическо отношение. Представен е подробен преглед на известните старобългарски селища от края на IX – началото на X в. – в перспективата на извода, че в тази епоха се е осъществило сливането на славяните и българите в един народ.

Монографията на Камен Станев съдържа наблюдения и заключения с приносен характер, които са допълнени с редица статии и студии по темата за етно-демографските и политически процеси в Тракия в периода VI – X в. (напр. посочените под номера 6- 8, 16-20 и др. в списъка с анотации на материалите по чл. 65 от ПРАСПУ)

От гледна точка на научната длъжност "доцент" в КМНЦ, предмет на настоящия конкурс, с подчертано значение са онези части от седма глава на монографията, които се отнасят до миграцията на славянско население от Велика моравия в началото на X в., както и статията *Бунтът срещу покръстването в светлината на масовия гроб в Девня*, В: **Заговори и преврати в историята**, XV юбилейни кюстендилски четения, С. 2010, с. 23 – 30. (№ 15 от Анотациите). В последната жертвите от масовия гроб са идентифицирани на базата на антроположки характеристики и историографски съчинения като принадлежащи към семействата на прабългарските езичници, въстанали срещу

покръстването и репресирани от княз Борис-Михаил. Тези изследвания на колегата Станев показват възможностите му да разшири досегашната изследователска парадигма на КМНЦ в посоката на собствените си научни интереси. Едновременно с това обаче той би трябвало да задълбочи усилията си към изследвания в областта на историческата кирилometодиевистика – например би трябвало да прецизира и разшири анализа си върху материалите за локализацията на Методиевия диоцез, обсъден в Центъра и получил настоятелна препоръка за допълване и завършване. То е във възможностите на кандидата за заемане на длъжността доцент, показал в досегашната си научна продукция отлични възможности за работа с богатия интердисциплинарен инструментариум на съвременната медиевистика и особено с последователното "засичане" на писмените извори с археологически находки от различен тип.

Отново във връзка с аспирираната позиция в КМНЦ бих искала да отбележа, че текстовете на Камен Станев са добре структурирани, четивни и написани с добър стил, но за съжаление са небрежно написани. Дори монографията, с изключение на първите си части, има множество грешки (не само печатни), дори технически повторения на някои пасажии; има грешки и в Анотациите. Очевидно е, че всички те са плод не на некомпетентност, а само на "недоизпишване" и лесно биха могли да се избягват.

За КМНЦ без съмнение ще е предимство да има в хабилитирания си състав перспективен учен като д-р Камен Станев. Той е вече познато име в медиевистичната колегия – забелязани за 37 цитирания на негови публикации (при цялата условност на приложение на критерия в хуманитаристиката), а публикуваните му в академичната мрежа Academia.edu трудове са преглеждани почти 2000 пъти и се намират между 4-те % най-често преглеждани публикации по средновековна археология. Струва си усилията д-р Станев да започне да публикува и на английски език - за да бъде по-видим и за медиевистичната колегия извън България. Показателни в това отношение са изследванията на д-р Nikos Tsivikis, който от 2014 г. започва своите проекти, съвпадащи и по хронология, и по методология, донякъде и по предмет с проучванията на нашия колега, без никъде те да бъдат споменати (напр. Byzantine "Reconquista" and Christianization (8th-11th centuries): Greece and the Western frontier of Byzantium – проект на Римско-германския музей в Майнц, или подобни проекти, осъществени в Дъмбартан оукс и Ню Йоркския университет).

На основание на депозираните материали в процедурата на настоящия конкурс, както и на качествата и приносите на представения монографичен труд и съпътстващите го публикации, убедено препоръчвам на уважаемото научно

жури д-р Камен Станев да бъде избран на научната длъжност "доцент" в КМНЦ при БАН по професионално направление 2.2. История.

София, 15 февруари 2016 г.

Доц. д-р Славия Бърлиева